

<https://www.alliansfriheten.se/tva-bocker-for-utrikesminister-wallstrom-pa-det-nya-aret-mats-bjorkenfeldt/>

1 aug. 2018

Mats Björkenfeldt i <http://www.alliansfriheten.se>

Vi återpublicerar under sommaren några tidigare inlägg till sajten. Här artikel från januari 2017. Om Libyenkriget 2011, läs också [artikeln](#) på denna sajt.

När nu vår utrikesminister tror sig kunna göra underverk med Sverige som medlem i FN:s säkerhetsråd, är det ett klokt råd att hon tar del av den indiska diplomaten Hardeep Singh Puris erfarenheter från säkerhetsrådet i boken *Perilous Interventions. The Security Council and the Politics of Chaos* (HarperCollins 2016).

Utgångspunkten i boken är att mycket är dolt i vad som pågår i Säkerhetsrådet, då beslutsfattandet ofta sker bakom stängda dörrar. Självfallet har de fem permanenta medlemmarna – USA, Ryssland, Frankrike, Storbritannien och Kina – ett försteg när det gäller informationsspridningen om vad som försiggår, men historieskrivningen i västerländsk press är mest skapad av USA, Frankrike och Storbritannien.

Varför är det då av vikt att få kännedom om hur säkerhetsrådet når sina beslut, frågar författaren. Jo, stater kan endast legitimera krigshandlingar efter auktorisering av Säkerhetsrådet, om det nu inte är fråga om ett agerande i självförsvar. Vilka pågående krigshärddar är då legitima? Det är här författaren tar avstamp.

Hardeep Singh Puri anger att ett motiv till att skriva denna bok var en önskan om att vilja berätta om beslut som togs i Säkerhetsrådet 2011–2012 och utvecklingen i Libyen och Syrien, då han där själv representerade Indien, i augusti 2011 respektive november 2012 som ordförande i rådet.

Författarens önskan om att föra upp till ytan vad som försiggår är en tro på att om Säkerhetsrådet får fortsätta att fungera som nu, så kommer det att misskreditera begrepp som fred och säkerhet.

Det var klart som dagsljus 2003 att den internationella, militära interventionen i Irak och beväpningen av rebeller skulle skapa ett kaos och orsaka ett sammanbrott av en statsbildning. Många kloka politiker förordade försiktighet, men ignorerades. De som beordrade interventionen är de som ansvarar för det kaos vi nu ser, påpekar Hardeep Singh Puri. Vartill kommer felgreppen i Libyen och Syrien, vilket sammantaget har bidragit till uppkomsten av fenomen som ISIS ("Islamic State of Iraq and Syria"). Det westfaliska konceptet om staters suveränitet har ställts på huvudet genom uppluckring av gränser.

Hardeep Singh Puri ställer två frågor. Hur kan det komma sig att regeringar för en politik som är kontraproduktiv och mot statens eget bästa? De som intervenerar i andra stater genom att beväpna rebeller, använda väpnat våld och

störta regimer, får de inspiration av Rudyard Kipling och hans teori om "white man's burden" eller är det ekonomiska intressen och strategiska motiv?

Författaren noterar att när Benjamin Netanyahu tillträdde som premiärminister 1996, beslöts om en "New Israeli Strategy". Det väsentliga var att få bort Saddam Husein från makten i Irak, vilket skulle försvaga Syrien och blockera dess regionala aspirationer. Därtill skulle Israel ha ett nära samarbete med Turkiet och Jordanien. Netanyahu lovade: "If you take out Saddam's regime, I guarantee you that it will be enormous positive reverberations in the region." Att han även önskade regimskiften i Teheran och Tripoli var givet. FN:s säkerhetsråd var dock inte imponerat av påståendet om förekomsten av massförstörelsevapen (vilka alltså inte fanns) men blev sedermera överkört av USA med flera. Netanyahus garanti var uppenbarligen inte vatten värd.

Katastrofinterventionen i Irak skedde alltså utan Säkerhetsrådets auktorisering och ledde till fullständig anarki, varefter al-Quaida, Boko Haram och ISIS fick fotfäste i regionen.

Men vad hände beträffande Libyen 2011?

Som vi vet auktoriserade Säkerhetsrådet bland annat militära aktioner i resolution 1973/2011. Hardeep Singh Puri beskriver bakgrunden till denna resolution.

Bernard-Henri Levy, en känd fransk filosof, vän sedan länge med dåvarande franske presidenten Sarkozy, förmådde den senare att i hemlighet utlova att erkänna oppositionen i Libyen som den legitima företrädaren för den staten.

2015 avslöjades att Muhammar Gaddafis regering hade tillgång till 143 ton guld, som skulle ligga till grund för en panafrikansk valuta, vilket skulle ge ett alternativ till franska franc. Ett ytterligare skäl för Frankrike att intervensera i Libyen var möjligheten till att få tillgång till dess oljeproduktion.

Sarkozy fick även Storbritanniens David Cameron med på tåget. I ett telefonsamtal mellan Gaddafi och Tony Blair tidigt 2011, varnade den förre att det förelåg en "jihad-situation" och att en militär intervention i landet skulle skapa kaos. Hans varning ignorerades dock.

USA lät sig inledningsvis nöja med ett flygförbud över Libyen, vilket föreslagits av Arabförbundet, som därigenom sökte undvika en intervention i landet. USA var tveksamt till en ytterligare intervention, med trupper redan i Irak och Afghanistan. Men pressen på president Obama från bland andra senatorerna John Kerry och John McCain var stark, vilket tvingade Obama säga att "Gaddafi måste bort". I sin enfald kom man att tro att en intervention skulle skynda på den "arabiska våren".

Ryssland och Kina var skeptiska men kom inte att använda sitt veto. Hardeep Singh Puri rekommenderade sin regering att om möjligt hindra en militär intervention, och han uppfattade resolutionsförslaget som ett uttryck för ett tillmötesgående av västerländsk press.

Frankrikes och Storbritanniens demagogi hade vunnit framgång. Beslutet att gå i krig formulerades alltså i Säkerhetsrådets resolution 1973.

Men diskussionerna i Säkerhetsrådet visar att detta var delat. Å ena sidan fanns Storbritannien och Frankrike, vilka krävde en snabb aktion. USA hakade på – dock var försvarsminister Gates emot, men blev överkörd av utrikesminister Clinton – och uppgav att ett flygförbud inte var tillräckligt. Brasilien, Ryssland, Kina, Indien och Tyskland avstod från att rösta, vilket gjorde att det var på håret att resolutionen om ”all necessary means” skulle ha avslagits. Bläcket hade knappast torkat på resolutionen innan Natos bomber började fällas över Libyen.

Det kan här tilläggas att den 28 mars 2011 kom en informell förfrågan till Sverige från Nato om att skicka Jas 39 Gripen till Libyen. Den 29 mars beslutade regeringen att Sverige skulle bidra till insatsen.

Man kan här fråga sig om hur Sverige hade agerat som medlem i Säkerhetsrådet 2011. Genom att Reinfeldt/Bildt skickade Jas-plan, kan man anta att Sverige hade tillstyrkt resolutionen. Men hur hade utrikesminister Wallström agerat?

I resolutionen fanns fem punkter om vapenvila och medling genom Afrikanska unionen, vapenembargo med mera. Men sedan resolutionen hade antagits, var Nato bara intresserat av att bomba. Hardeep Singh Puri påstår, att hade Säkerhetsrådets medlemmar haft kännedom om att de hade blivit förda bakom ljuset, hade resolutionen aldrig antagits.

I boken görs gällande att den pågående kampen mellan shia och sunni inte så mycket handlar om den rättmätige efterträdaren till Muhammad, utan mer om kontrollen av oljetillgångar. I ett kapitel behandlas kriget i Jemen och hur Saudiarabien helt nonchalerar Säkerhetsrådet. Och USA:s politik där beskrivs som ”a mess”, vilket bara fått al-Quaidas närvaro att öka.

Mellan 2011 och 2016 har Säkerhetsrådet sökt komma till rätta med situationen i Syrien utan att lyckas, genom Rysslands och Kinas fyra veton. I boken refereras till Kissingers konstaterande 2015, att USA hamnat i bakvattnet i regionen sedan 1973.

Hardeep Singh Puri analyserar därtill konflikten på Krim och i Ukraina. Han citerar Indiens förre utrikesminister: ”There are [...] legitimate Russian [...] interests involved, and we hope [...] there is a [...] resolution to them”. Författaren ser uttalandet som problematiskt, då det kan uppfattas som att den starkes intressen gör en militär intervention ”understandable”. Han tolkar det dock som ett konstaterande att vad Ryssland nu gör på Krim och Ukraina, har väst gjort under lång tid i till exempel Irak, Kosovo, Libyen och Jemen. Författaren noterar därtill att Putin har försökt att rättfärdiga interventionen på Krim med Natos agerande i Kosovo. Hardeep Singh Puri finner dock för egen del att Rysslands intervention är olaglig.

Boken avslutas med en analys av doktrinen om Responsibility to Protect (R2P). Frågan kom upp på ett World Summit 2005 i FN:s regi. En rapport antogs i syfte att ”prevent genocide, war crimes, ethnic cleansing and crime against

humanity”. Frankrikes utrikesminister slog omedelbart fast att nu fanns en doktrin om humanitär intervention. Uttalandet skapade stor oro hos många utvecklingsländer. Hardeep Singh Puri och hans kolleger från dessa länder har sin syn väl förankrad i den westfaliska principen om staters suveränitet. Han noterar dessutom att R2P-agerande från en stat kräver ett mandat från FN:s säkerhetsråd enligt kapitel VII, artikel 42 i FN-stadgan. Någon rätt för en stat att ta till militärt våld på eget bevåg i humanitetens namn finns alltså inte.

År 2016 publicerades även Rajan Meno *The Conceit of Humanitarian Intervention* (Oxford University Press). I boken visas att doktrinen om humanitär intervention är fullkomligt förkastlig. Som en recensent påtalade: ”Rajan Meno achieves the best available critique of humanitarian intervention ever written.”

Här finns alltså två böcker som utrikesminister Margot Wallström skulle ha stor nytta av när hon nu intar en stol i FN:s säkerhetsråd.

Anmälaren önskar tillägga följande beträffande Rajan Menos bok *The Conceit of Humanitarian Intervention* (Oxford University Press 2016). I boken gör han rent hus med Hillary Clintons och Obamas ”folkrättsexpert” i State Departement, professor Anne-Marie Slaughter, som påstår att ”human rights law is the core of international law” (sidan 55). Meno skriver på sidan 62:

”The drafters of the Charter certainly did not intend to open the door for unilateral humanitarian military interventions. As Ian Brownlie observes, the drafters’ deliberations were shaped by recent historical experience, most pertinently the tendency of leaders, such as Adolf Hitler, to invoke humanitarian values to legitimize wars of aggression.” Meno tillägger på sidan 147: “Postwar Libya validates John Stuart Mill’s view that authentic self-determination must be worked out from within, not delivered or accelerated from without, just as it does Clausewitz’s warning about ‘friction’”.